

NASIENRIGLYNE

EKSAMEN NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT	
GRAAD	12
DATUM	MEI/JUNIE 2026
VAK	GEOGRAFIE
VRAESTEL	1
PUNTETOTAAL	150
TYDSDUUR (UUR)	3
AANTAL BLADSYE	10

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

FINAAL GOEDGEKEURDE NASIENRIGLYNE	
VERGADERINGSDATUM	
UMALUSI-MODERATOR	
HOOFNASIENER	
INTERNE MODERATOR	

NASIENBEGINSELS VIR GEOGRAFIE – NSS MEI/JUNIE V1 2026

1. ALLE vrae MOET nagesien word, ongeag of dit korrek of verkeerd is.
2. Waar die maksimum punte vir 'n bepaalde vraag toegeken is, plaas 'n **M** oor die res van die teks om aan te dui dat die maksimum punte behaal is.
3. Waar 'n korrekte feit meer as een keer in 'n spesifieke antwoord genoem is, moet die letter **R** geplaas word om 'n herhaling aan te dui.
4. 'n Duidelike, netjiese regmerk moet gebruik word: ✓
 - 4.1 Indien EEN punt toegeken word, moet EEN regmerk gebruik word: ✓
 - 4.2 Indien TWEE punte toegeken word, moet TWEE regmerke gebruik word: ✓✓
 - 4.3 Die regmerk moet by die FEIT geplaas word waarvoor 'n punt toegeken word.
5. Verkeerde antwoorde moet met 'n duidelike, netjiese kruis gemerk word: **X**
 - 5.1 Gebruik MEER as een kruis oor 'n paragraaf-/ besprekingstylvraag om aan te dui dat alle feite oorweeg is.
 - 5.2 MOENIE 'n lyn deur 'n verkeerde antwoord trek nie.
 - 5.3 MOENIE die verkeerde feite onderstreep nie.
6. Vir die volgende aksiewoorde is EENWOORD-ANTWOORDE aanvaarbaar: **lys, noem, stel, identifiseer**.
7. Vir die volgende aksiewoorde moet 'n VOLLEDIGE SIN geskryf word: **beskryf, verduidelik, evalueer, ontleed/analiseer, stel voor, differensieer, onderskei, definieer, bespreek, waarom, hoe**.
8. Die volgende aksiewoorde moet binne hul konteks geles word om te bepaal of 'n EENWOORDANTWOORD of VOLLEDIGE SIN vereis word: **verskaf/bied, wat, tabuleer en gee**.

AFDELING A

VRAAG 1

1.1

- 1.1.1 B ✓
- 1.1.2 D ✓
- 1.1.3 B ✓
- 1.1.4 A ✓
- 1.1.5 B ✓
- 1.1.6 C ✓
- 1.1.7 D ✓
- 1.1.8 A ✓

(8x1)(8)

1.2

- 1.2.1 G ✓
- 1.2.2 E ✓
- 1.2.3 H ✓
- 1.2.4 A ✓
- 1.2.5 B ✓
- 1.2.6 C ✓
- 1.2.7 F ✓

(7x1)(7)

1.3

- 1.3.1 30 (35)° – 60 (75)° N & S van die ewenaar ✓

(1x1)(1)

- 1.3.2 Wes na oos/ooswaarts ✓

(1x1)(1)

- 1.3.3 Middelbreedtesiklone ontwikkel in die westewindgordel ✓✓ /
Die stelsel word deur westewinde aangedryf ✓✓ /
Aangedryf deur straalstrome ✓✓

[ENIGE EEN]

(1x2)(2)

- 1.3.4 (a) Noordwes ✓

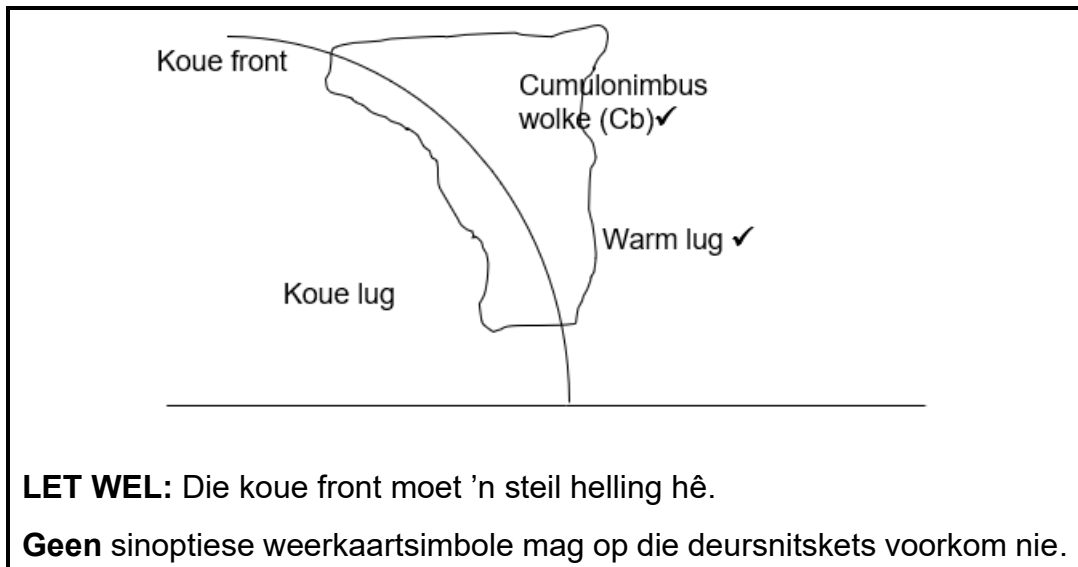
(1x1)(1)

- (b) Winde draai kloksgewys binne-in die sisteem ✓✓

(1x2)(2)

1.3.5

Punte toegeken vir:

Tipe front	(1x1)(1)
Eienskappe van die lugmassas	(2x1)(2)
Tipe wolk wat die neerslag by D veroorsaak	(1x1)(1)

1.3.6 Swaar reënval kan tot oorstromings lei wat plantegroei vernietig/
gronderosie veroorsaak/ekosisteme ontwig. ✓✓

Sterk winde kan bome ontwortel. ✓✓

(Baie) koue temperature kan klein diertjies/plante doodmaak. ✓✓

Sneeu kan plantegroei begrawe/diere doodmaak. ✓✓

[AANVAAR VOORBEELDE VIR ELKE ANTWOORD] (2x2)(4)

(15)

1.4

1.4.1 Wordingstadium/formatiewe ✓ (1x1)(1)

1.4.2 a) Stadium 3 ✓ (volwasse) (1x1)(1)

b) Isobare is naby aan mekaar. ✓ (1x2)(2)

1.4.3 a) Uitbulting van seewater na die kus wat deur vinnige windspoed
van tropiese sikloon veroorsaak word. ✓✓ (1x2)(2)

b) Sy huis het weggespoel/is verwoes. ✓ /
Sy kar is omgekeer./Die kar het op sy dak geland. ✓ (1x1)(1)

- 1.4.4
- Warm vogtige lug – warm oseaan van minstens 26,5°C. ✓✓
 - Corioliskrag benodig vir die rotasie van wind om die laagdruk te vorm. ✓✓
 - Groot skaalse kondensasie wat latente hitte vrystel. ✓✓
 - Intense lae druk op die oppervlak, lug in bo-lug divergeer a.g.v. straalstroom. ✓✓
 - Onstabiele lug. ✓✓
 - Lae vertikale windskuiwing. ✓✓
 - Konvergerende winde naby oseaanoppervlak. ✓✓

[ENIGE VIER]

(4x2)(8)

(15)

1.5

- 1.5.1 Kalahari hoogdruk/antisikloon ✓

(1x1)(1)

- 1.5.2 Dalend, ✓ verhit ✓

(2x1)(2)

- 1.5.3 Die rotasie rondom 'n hoë druk in die Suidelike halfronde is antikloksgewys terwyl die diagram kloksgewys rotasie aantoon (noordelike halfronde). ✓✓

(1x2)(2)

- 1.5.4 Dalende lug word warm sodat geen kondensasie plaasvind nie. ✓✓
Geen wolke sal vorm nie (helder lug) daarom sal geen reënval voorkom nie. ✓✓

(2x2)(4)

- 1.5.5
- Bou waterbergingsfasiliteite bv. Damme. ✓✓
 - Rig houe (Jo-Jo-tenks) vir die opgaar van reënwater op. ✓✓
 - Gebruik water waar moontlik spaarsamig. ✓✓
 - Skakel oor na/plant gewasse wat nie baie water/minder water gebruik. ✓✓
 - Herwin/hergebruik water. ✓✓
 - Gebruik waterbesparende boerderymetodes (aanvaar voorbeelde soos drupbesproeiing, deklaag op grond). ✓✓
 - Plant varsprodukte in tonnells om optimale waterverbruik te verseker. ✓✓

[ENIGE DRIE]

(3x2)(6)

(15)

TOTAAL VRAAG 1: [60]

VRAAG 2

2.1

2.1.1 **A:** waterskeiding ✓

2.1.2 **B:** bron ✓

2.1.3 **C:** sytak ✓

2.1.4 **D:** samevloeiing ✓

2.1.5 **E:** mond/sytak ✓

2.1.6 **F:** delta ✓

2.1.7 **G:** basisvloei ✓

(7x1)(7)

2.2

2.2.1 X ✓

2.2.2 Y ✓

2.2.3 X ✓

2.2.4 Y ✓

2.2.5 X ✓

2.2.6 X ✓

2.2.7 Y ✓

2.2.8 Y ✓

(8x1)(8)

2.3

2.3.1 waterval ✓

(1x1)(1)

2.3.2 bo-loop/bergstadium (loop) ✓

(1x1)(1)

2.3.3 a) turbulent

(1x1)(1)

b) Rivieroewer is onegalig. ✓✓ /
Weerstandbiedende rotslae word ontbloot. ✓✓

(1x2)(2)

2.3.4 Diep, ✓ smal, ✓ steil ✓

[ENIGE TWEE]

(2x1)(2)

2.3.5 Gradiënt is baie styl; kan wrywing met rivieroewer oorkom en daarom vloei rivier vinnig. ✓✓

Steil gradiënt lei tot 'n vinniger vloei. ✓✓

[FEIT PLUS VERDUIDELIKING]

(2x2)(4)

2.3.6 • Ondersnyding van meer weerstandbiedende rotslae wat dit laat ineenstort. ✓✓

• Posisie van waterval beweeg stroom-op/beweeg in rigting van bron. ✓✓

• Deur terugwaartse/terugsnydende erosie sny die rivier stroomop. ✓✓ (2x2)(4)

(15)

2.4

2.4.1 Dendrities ✓

(1x1)(1)

2.4.2 Gesteentes met soortgelyke weerstandbiedenheid en gradiënt ✓✓

(1x2)(2)

2.4.3 i) windsak ✓

ii) roofoelmsboog ✓

(2x1)(2)

2.4.4 Die rivier is van sy bron afgesny. ✓✓

Die volume van die rivier sal afneem. ✓✓

Volume kan meer wissel aangesien dit nie meer 'n groot opvangsgebied het nie ✓✓

[ENIGE TWEE]

(2x2)(4)

2.4.5 • Meer water is beskikbaar vir besproeiing en veeboerdery. ✓✓

• Minder geld is vir besproeiing nodig. ✓✓

• Oorstromings wat af en toe voorkom laat sedimente neer wat grond verryk. ✓✓

• Natuurlike oewers kan vernietig word wat die risiko van oorstromings verhoog. ✓✓

• Rivier kan deur kronkels sny wat die rivier van die plaas af weglei ✓✓

• Groter volume van die rivier sal veroorsaak dat die rivier sy oorspronklike oewers oorstroom en minder grond vir boerdery laat. ✓✓

[ENIGE DRIE]

(3x2)(6)

(15)

2.5

- 2.5.1 Rivierbestuur verwys na die strategieë en praktyke wat gebruik word om rivierstelsels te beheer en in stand te hou. ✓

[KONSEP]

(1x1)(1)

- 2.5.2 Die rivier word bedreig/in die moeilikheid/word ongesond/eutrofikasie vind plaas. ✓✓

[KONSEP]

(1x2)(2)

- 2.5.3 Mense kan nie sonder water oorleef nie/mense sal sterf (water is nodig vir gesondheid) sonder water/menswaardigheid. ✓✓

[AANVAAR VOORBEELDE]

(1x2)(2)

- 2.5.4
- Vaste afval/afvalwater vloei in rivier. ✓
 - Chemikalieë/gifstowwe vergiftig die rivier. ✓
 - Lugbesoedeling veroorsaak suurneerslag. ✓
 - Plantegroei word verwyder wanneer nywerhede gebou word wat toeslikking veroorsaak. ✓

[ENIGE TWEE]

(2x1)(2)

- 2.5.5
- Wetgewing om te beheer wat in die rivier gestort word ✓✓
 - Omgewingsimpakstudies moet gedoen word voor nuwe ontwikkeling plaasvind. ✓✓
 - Wetgewing om die gebruik/besoedeling van ondergrondse waterbronne te verminder/beheer. ✓✓
 - Reik boetes uit aan nywerhede wat die rivier/ondergrondse water besoedel/misbruik. ✓✓
 - Behoorlike soneringswette/buffering om te verhoed dat nywerhede in die vloedsones/te naby aan die rivier geleë is. ✓✓
 - Voorkom industriële aktiwiteite in die vloedsones/oewersone/te naby aan die rivier. ✓✓

[ENIGE VIER – VOLLE SINNE, AANVAAR VOORBEELDE]

(4x2)(8)

(15)

TOTAAL VRAAG 2: [60]**TOTAAL AFDELING A: [120]**

AFDELING B

VRAAG 3

3.1

- 3.1.1 B ✓ (1x1)(1)
- 3.1.2 B ✓ (1x1)(1)
- 3.1.3 Afstand = 3,6 cm x 100 ✓ = 360 m ✓ (2x1)(2)
- 3.1.4 a) A ✓✓ (1x2)(2)
- b) A is langer as B/meer uitgerek/B – vertikale skaal is kleiner. ✓✓ (1x2)(2)
- c) Ja/Daar is intersigbaarheid. ✓ (1x1)(1)
- d) Daar is geen obstruksie/hoogliggende area tussen die twee hoogtepunte/kolhoogtes nie. ✓ (1x1)(1)

(10)

3.2

- 3.2.1 B ✓ (1x1)(1)
- 3.2.2 A ✓ (1x1)(1)
- 3.2.3 • Daar is baie nie-standhoudende riviere. ✓
• Baie damme/reservoirs/waterbergingsfasiliteite. ✓
• Kanale vir besproeiing. ✓
[ENIGE TWEE] (2x1)(2)
- 3.2.4 konkaf ✓ (1x1)(1)
- 3.2.5 a) Noordwaartsgerigte ✓ (1x1)(1)
- b) Ja ✓ (1x1)(1)
- c) Genoeg direkte sonlig/warm genoeg om gewasse te verbou. ✓✓ (1x2)(2)
- 3.2.6 a) tralie ✓ (1x1)(1)
- b) Parallele plooiberge ✓
Kort sytakke sluit reghoekig by die hoofstrome aan. ✓ (2x1)(2)

(12)

3.3

- 3.3.1 D ✓ (1x1)(1)
- 3.3.2 Data-integrasie ✓ (1x1)(1)
- 3.3.3 a) Versamel inligting oor die aarde se oppervlak vanaf 'n (vertikale) afstand ✓ in sonder om fisies in kontak daarmee te wees. ✓ (1x2)(2)
- b) Hommeltuie ✓
Kameras in vliegtuie vir vertikale lugfoto's. ✓
Satelliete vir vergelykende beelde. ✓
[ENIGE EEN] (1x1)(1)
- 3.3.4 a) groen ✓ (1x1)(1)
- b) lyn ✓ (1x1)(1)
- c) reservoir ✓ (1x1)(1)

(8)

TOTAAL VRAAG 3: [30]**TOTAAL AFDELING B: [30]****GROOTTOTAAL: [150]**